

Dagleven

autobiografie

Colofon

ISBN: 978 90 8954 746 0

1e druk 2015

2e herziene druk 2018

© Anja Vlasblom

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

Telefoon: 058 - 289 48 57

www.elikser.nl

Afbeelding voorkant: Beate Heinen 'Schutzengel' 1984

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Dagleven beschrijft gebeurtenissen die werkelijk hebben plaatsgevonden. Alle in het boek voorkomende situaties zijn mijn interpretaties van wat er gebeurd is. Om de privé-sfeer van de personages te beschermen heb ik de omstandigheden waarin zij voorkomen veranderd en heb hen een andere naam gegeven.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Dagleven

autobiografie

Anja Vlasblom

Op klaarlichte dag loop ik op mijn gemak door de straat waar mijn vriendin woont. Plotseling worden de huizenrijen aan weerskanten van de straat beangstigend hoog en bewegen zich steeds sneller naar elkaar toe, op mij af. De angst knijpt mijn keel dicht. Mijn hart gaat als een razende tekeer. Ik zet het op een lopen en ren, ren voor mijn leven. Zal ik het halen, zal ik aan deze verplettering kunnen ontsnappen? De huizenrijen zijn me zo dicht genaderd dat ze me gaan vermorzelen. Nu gaat het gebeuren ...

Inhoud

Voorwoord	9
Vreemd	11
Vlecht	119
Vuist	209
Voorwaarts	259

Voorwoord

Beste lezer,

U begint aan een avontuur waarin u meegenomen wordt in mijn zoektocht naar innerlijke veiligheid. Meer dan veertig jaar heb ik hiernaar gezocht, totdat het me geleidelijk duidelijk werd dat de verklaring van mijn heden in het verleden terug te vinden was. Pas vanaf 2005 leerde ik mijn kinderjaren onder ogen te zien en te waarderen.

Misschien komt u in dit boek iets tegen wat u bekend voorkomt of waarbij u een lichtje gaat branden. Mogelijk ook vindt u in de richtingaanwijzers iets bruikbaar voor uw eigen zoektocht, je weet maar nooit.

2005

‘Help’, zou ik nog één keer willen gillen maar er komt geen woord over mijn lippen. De duistere vloedgolf komt met genadeloze snelheid op mij af. Wegrennen is er niet bij, iedere kracht is uit mijn lichaam weggevloeid, mijn lijf valt ten prooi aan een tsunami van angst.

De kracht waarmee deze vloedgolf mij overmeestert, is overweldigend. Ze laat zich door niets of niemand tegenhouden. Al het licht in mij wordt overspoeld. Mijn schaduw heeft me ingehaald, een wanhopige reactie uit mijn kinderjaren doet zich gelden.

1964

Ik ben zeven jaar. Mijn moeder zit met rood betraande ogen in de fauteuil. Wat afschuwelijk om haar zo verdrietig te zien. Ik sta erbij en kijk ernaar.

Direct stel ik de vraag: ‘Mama, waarom huil je?’

Ze ontwijkt het antwoord en zegt: ‘Wil je even naar de bakker gaan?’ Ik kan de boodschap dromen: een halfje Allinson ongesneden. Soms mogen er twee tompoezen bij. Mét streep. De streep staat voor het reepje slagroom op de wafel. Steeds vaker zie ik mijn moeder verdrietig.

Net zo regelmatig als mijn vraag: ‘Waarom huil je?’, herhaalt zich mama’s reactie: ‘Wil je naar de bakker gaan?’

Op haar vraag geef ik antwoord, maar op mijn vraag zwijgt ze en dat is vreselijk. Ik wil maar één ding: mijn moeder gelukkig zien!

Niet zoveel later, in 1965, trek ik gespannen de dekens over mij heen, ik ben bang. Bang waarvoor? Ik voel me kwetsbaar in bed. Ik spits mijn oren, hoor ik iets of verbeeld ik het me? Nee ... ik hoor voetstappen, ze komen dichterbij ... Ik houd mijn adem in ... zouden ze stoppen bij mijn deur, zal de deurgreep naar beneden gaan? Net als ik verwacht dat de deur open zal gaan, gaat het keukenlicht aan. Gelukkig! Het schijnsel van het licht valt door het bovenraampje mijn slaapkamer binnen. Zie je nou wel, er is niets aan de hand, probeer ik mezelf gerust te stellen.

Niets aan de hand. Niets aan de hand? Ademloos en verstijfd van angst lig ik in bed. Zou de deur van mijn kamer toch nog opengaan? Zou er dat gebeuren waar ik zo vreselijk, vreselijk bang voor ben?

Vreemd

Wie wij zijn

Ouders

Mijn vader is als oudste zoon in 1916 ter wereld gekomen in Schiedam en kreeg er snel een broertje en zusje bij. Zijn vader werkte bij een grote bierbrouwerij in Rotterdam en had een vast inkomen. In het gezin van mijn vader was veel ruimte om je te kunnen ontwikkelen.

Zowel mijn vader als broer Johan en zus Gré hebben een goede schoolopleiding gehad en mede daardoor goede functies bekleed.

Pa heeft zijn werkzame leven doorgebracht bij de Gemeente Rotterdam op de afdeling Sociale Zaken. In zijn ouderlijk gezin bestond een warme, hechte familieband.

Mijn moeder kwam uit een andere gezinssituatie. Zij is geboren in 1917 als zevende kind uit een arbeidersmilieu. Na haar volgden er nog drie meisjes. Alles bij elkaar een groot gezin met twee broers en zeven zussen. Haar vader verdiende de kost door met een handkar, beladen met groente en fruit, zijn waren aan de mensheid te slijten. Twee grote honden, Hekkie en Noorland, trokken deze rijdende winkel voort. De overblijfselen op de kar werden 's avonds mee naar huis genomen en verdeeld over alle hongerige mondjes, die blij waren dat er in ieder geval iets te eten was.

Het geld dat verdiend werd, kwam overigens niet vaak thuis aan. De weg was te lang, die naar de kroeg was korter. Het hele gezin woonde in een kleine bovenwoning in het hartje van Rotterdam, waar het vaak angstig afwachten was hoe hun vader thuis zou komen. Zou hij gedronken hebben? Mijn moeder was daar doodsbang voor. In de kleine bedstee dook zij, als hij thuiskwam, achter de brede rug van

haar grote zus. Samen luisterden ze gespannen of hun vader gewelddadig of rustig was. Mijn moeder zag dat haar dronken vader mijn oma hard sloeg, soms zo hard dat de haarspeldjes in haar hoofdhuid bleven steken. Het heeft bij mijn moeder een trauma nagelaten. Zij was niet bang voor wat haarzelf, maar wel wat haar moeder zou kunnen overkomen. Deze angst is zij nooit meer kwijtgeraakt.

Gelukkig waren er in dit grote gezin ook vrolijke momenten. Naast alle armoede werd er veel gelachen. Humor tegen de klippen op. Elke zaterdagavond werden, op de grote tafel, kranten uitgespreid waarop een volle zak pel pinda's werd uitgestort. Broer Kees bespeelde een oude mondharmonica en als hij een lied inzette, zongen ze met elkaar de sterren van de hemel. Zo genoten ze van deze intieme momenten. De grote afwezige was hun vader, mijn opa, die zijn vertier elders zocht.

Oma was het die, met de weinige middelen van bestaan, haar gezin zo goed mogelijk wilde verzorgen. Mijn moeder hield zielsveel van haar en dat is altijd zo gebleven.

Wat ik mij herinner is dat er een grote foto van oma op de televisiekast stond. Op haar geboortedag stak mijn moeder altijd een mooie, verse bloem in het lijstje. Helaas heb ik mijn oma nooit gekend.

Over mijn opa heeft mijn moeder nooit positief gesproken. Zijn drankprobleem en zijn heersende houding thuis waren daar de oorzaak van.

Mijn ouders kwamen dus uit verschillende milieus.

In het begin van hun huwelijk ging het goed. Ze waren verliefd, ze lachten, ze dansten ... maar geleidelijk kwamen er scheuren in hun relatie die onherstelbaar bleken. Gaandeweg werd deze kloof

groter en groter. Er moest iets gebeuren wat hen weer bij elkaar zou brengen. Zou een nakomertje de oplossing zijn?

Hoe ik mij mijn ouders herinner:

Pa was creatief en analytisch ingesteld. Zijn vindingrijkheid in de taal bleek door knappe slagzinnen en gedichten, die zelfs in de krant werden gepubliceerd. Hij was ook heel goed in dammen.

Iedere avond besteedde hij uren aan damraadsels uit de krant en eens per week ging hij naar de damclub. Hij speelde zo goed dat hij van toernooien mooie prijzen mee naar huis nam.

Ma was een zorgzame vrouw.

Haar warmte en liefde kwamen tot uiting in alledaagse huiselijke beslommeringen. Elke dag weer zorgde ze voor lekkere en gezonde maaltijden. Bij het winkelen bracht ze vaak een leuk kledingstuk voor me mee. Ze genoot als ik er goed uitzag en straalde dan van trots.

Als een sterk gevoelsmens had ze haar buien, maar in een goede bui kon ze met mij schateren om de onbenulligste dingen.

Zus en broer

Een echte nakomer ben ik, geboren in de zomer van 1957. Mijn zus Nora en mijn broer Gerard zijn respectievelijk veertien en elf jaar ouder.

Als ik vijf jaar ben verruilt Gerard het ouderlijk huis voor de marine. Zee, wind en het vrije leven trekken hem als een magneet. De eerste periode brengt hij de weekends nog thuis door. Wat ben ik trots op hem! Vooral als hij thuiskomt en weggaat in zijn prachtige blauwwitte marine-uniform met op zijn hoofd een stijve, indrukwekkende pet. Op Gerard ben ik nogal eens jaloers want als hij thuiskomt, wordt hij erg verwend. Mijn moeder zet dan de lekkerste

dingen voor zijn neus en ook al heb ik net gegeten, ik wil dezelfde lekkernijen die hij voorgeschoteld krijgt. Ik houd van mijn grote broer. Natuurlijk omdat hij souvenirs meebrengt, maar vooral omdat ik een hechte band met hem heb.

Hij reist steeds verder weg, zelfs naar andere landen en werelddelen. Altijd zijn we reuzeblij als hij na een lange tijd weer thuiskomt. In zijn bagage zitten dan meestal geschenken uit verre landen. Het mooiste cadeau dat ik van hem gekregen heb, is een echte, kleine, rode naaimachine. Prachtig! Zo glanzend én met heuse naald en draad, ik kan er echt mee werken. Het enige dat ik weet, is dat het van heel ver weg komt. Later hoor ik dat hij het snel voor zijn thuiskomst gekocht had bij de V&D, een paar straten verderop.

Het gevoel, het krijgen, het blij ermee zijn, is heerlijk en ik geef hem wat terug. Voor mijn broer zing ik menigmaal hét zeemanslied uit deze tijd:

De koninklijk' marine is altijd even net zij dragen blauwe broeken en ook een blauwe pet, een pet met zestien letters waarop geschreven staat: de koninklijk' marine die niet verloren gaat. Ahoy!

Uit volle borst zing ik en mijn lichaam beweegt zich als een ooievaar in laag water, door de bijbehorende pasjes uit te voeren. Soms, als hij een verre reis gaat maken, stop ik stiekem iets in zijn koffer, dan zal hij zeker aan mij denken! Het heeft op de slaapzaal voor de nodige hilariteit gezorgd toen er uit zijn koffer twee poppen tevoorschijn kwamen.

Gerard neemt de meest bijzondere dingen mee uit 'Verweggistan' zoals een opgezette krokodil en een opgezette schildpad. Ik moet er niets van hebben, erger nog, ik ben er doodsbang van. Op zijn beurt ziet hij dat als een prachtige

gelegenheid om mij ermee te plagen. Soms legt hij de krokodil op mijn bed en een andere keer kijkt de schildpad mij gemoedelijk vanuit mijn schoen aan. Gerard schatert erom maar ik vind er niets leuks aan.

Met hem is het nooit saai. Zijn grootste hobby is fotografie en later film. Uren is hij bezig de filmpjes goed te monteren en op de grote spoel te draaien. Ook wij, papa, mama, Nora en ik, worden door hem op beeld gezet en we krijgen de opdracht om zo gewoon mogelijk te doen. Een moeilijke opgave want ik voel mij een echte filmster en die doen toch ook niet gewoon? Voordat ik mezelf op het witte doek terugzie, is er veel geduld nodig. Bij Gerard gaat het nooit snel, soms breekt de film, dan zakt het scherm, dan weer valt het licht uit, maar altijd weet hij de zaak te redden! Tijdens zijn verre reizen maakt hij ook filmopnames waardoor wij al snel wat meer van de wereld zien, hoewel de filmpjes ons vooral tonen hoe groot en blauw de oceanen zijn. Hij volgt zijn opleidingstraject bij de marine, van machinist tot olieman en zelfs tot korporaal. Van de aanwezigheid van Nora bij ons thuis kan ik mij niet zoveel herinneren. Behalve dan het spannende moment dat haar vriendje kennis met ons kwam maken. Om hem bij zijn eerste bezoek gunstig te stemmen, besluit ik hem bij binnenkomst een blokfluitserenade te brengen zodat hij direct zal weten hoe goed ik kan fluiten.

Dit verjaagt hem echter niet en sindsdien is hij mijn zwager. Nora werkt als secretaresse op een groot kantoor. 's Morgens vroeg gaat zij de deur uit, om 's avonds tegen etenstijd pas thuis te komen. Voor mij is het dan al weer snel bedtijd. Als ik negen ben, gaat mijn zus op kamers wonen in Rotterdam-Blijdorp vlak bij de grote diertuin. Daar woont ze in een mooi flatje dat mijn moeder en zij leuk hebben ingericht.

Gerard en Nora zijn dus al snel het ouderlijk huis uit gevlogen.

Ik blijf achter, alleen met mijn ouders.

Poppenliefde

Van jongs af aan is mijn wereld gevuld met grote mensen. Behalve de kinderen op school is iedereen veel ouder dan ik. Mijn vader, moeder, zus, broer, ooms, tantes, neven en nichten zie ik als oude mensen, die vaak over dingen spreken waar ik niets van afweet. In ons gezin is er alleen contact met de familie van moederskant. Waarom dat zo is, weet ik niet. Het is wel jammer, want de kinderen van oom Johan, vaders broer, liggen wat leeftijd betreft veel dichterbij mij in de buurt.

Aan de kleuterschool bewaar ik fijne herinneringen. De watertafel vind ik erg leuk. Als een heuse gastvrouw vul ik kannen met water en schenk de kopjes keurig vol. Ook de knipkunst leer ik mezelf snel aan. Wat kun je met gekleurde blaadjes, die je moet vouwen en knippen, prachtige matjes maken. De dunne geknipte figuren plak ik in mijn zwarte schrift, waar ze fel in afsteken. Leuk om thuis te laten zien. Tijdens het speelkwartier gaan we soms naar de overkant van de straat, waar een kleine speeltuin is. Het liefst zit ik op de schommel maar in die keuze ben ik niet de enige, er staat een wachtrij. Helaas gaan we hier niet elke dag naartoe, meestal blijven we op de binnenplaats van onze school. Daar is een grasveld en een stenen terras. Bij droog weer deelt onze juf uit een grote bak blikjes met touwtjes aan ons uit. We gaan 'blikkie lopen'. Het is de bedoeling op de blikjes te gaan staan en de touwtjes te gebruiken als leidsels om de blikjes omhoog te trekken. Als ik deze techniek beheers, wacht me een grote beloning. Dan mag ik op echte stelten

lopen, weliswaar eerst op de lage trede maar daarna op de hoge. Zo snel mogelijk probeer ik deze vaardigheden te ontwikkelen, want wat is er mooier dan de wereld vanaf een hoger niveau te aanschouwen! Ik wil groot worden. De tafelpoot gebruik ik als meetlat om mijn lengte bij te houden. Helaas gaat het niet zo snel. Veel te lang kan ik, rechtop, onder de tafel door lopen. Ik wil in deze fase zo graag mijn hoofd stoten maar ik moet wachten, groei is niet te forceren!

Thuis speel ik het liefst met mijn poppen. Ik doe van alles met ze, ik ben een echte moeder. De leukste is Joke en de liefste is Ans. Deze laatste heb ik naar mijn moeder genoemd. Eigenlijk vind ik het geen poppen, nee, het zijn mijn kinderen. Vol liefde leg ik ze in de wieg en neem ze er weer uit, kleed ze aan en zet ze regelmatig op de po. Het bezorgt me handenvol werk maar ik krijg er nooit genoeg van. Trots loop ik achter mijn lichtblauwe poppenwagen met Ans erin. Schijnt de zon niet te veel op haar gezichtje? Anders moet ik de kap opzetten. Ligt ze warm genoeg? Anders vat ze kou. Voor de zekerheid de dekentjes toch maar wat hoger optrekken. Later wil ik zelf heel veel kinderen, dat weet ik nu al zeker! Patty, mijn vriendin, woont één straat achter ons en ook zij is dol op poppenkinderen. Samen zitten we vaak in het hoge portiek van haar woonhuis, boven op de stenen trap die uitkomt op de straat. Voor Patty en mij is deze plek één van de vele huisjes voor onze kinderen. Als haar oude benedenburen, die een tuintje hebben, zien hoe leuk wij spelen dan mogen wij hun schuur gebruiken om nog meer een echt huisje te hebben. Veel van onze voetstapjes en de sporen van de acht wielmpjes van onze kinderwagens staan, onzichtbaar, in dit donkere steegje dat leidt naar de eengezinswoning voor ons kroost.

Mijn poppenkinderen zet ik vaak in klasopstelling neer,

twee aan twee, en o wee als ze lawaai maken. Ik ben een strenge juf. Sommige worden bestraft als ze te veel kabaal maken en krijgen een klap op hun billen, andere worden rijkelijk beloond als ze braaf zijn.

Mijn poppenliefde weet ik zelfs te gebruiken als verdediging tegen de tandarts. Dat verdient uitleg. Elk jaar komt de tandarts bij ons op school en daar moet ik ook heen. Het is afschuwelijk. Iedereen in de klas huivert als ze er weer is. In een klein kamertje heeft ze haar martelwerktuigen opgesteld. Wanneer tijdens de les de deur opengaat en onze klas aan de beurt is, weet ik me geen raad. Tien kinderen worden tegelijk meegenomen en in een rij lopen we, in stilte, ons lot tegemoet, op weg naar het schavot. In de behandelkamer staan tien lege stoeltjes op ons te wachten en daarachter staat die ene, brede martelstoel met hoofdsteun. Mijn achternaam beginnend met een V, betekent dat ik lang getuige ben van de pijnkreten en tranen van mijn klasgenootjes. Het liefst zou ik hard weggelopen maar dat mag niet. Wanneer het mijn beurt is, ben ik op van de spanning. Aan haar ogen zie ik al dat het mis is. ‘Gaatjes’, kondigt ze met haar sonore Indonesische stem aan. Ze ziet waarschijnlijk dingen in mijn mond die er helemaal niet zijn. Boren, vrees ik. Zo leer ik elk jaar de slangen en katrollen boven mijn hoofd beter kennen en ook de bijbehorende pijscheuten. De witte porseleinen bak krijgt mooie lichtrode bloedlijnen als ik erin spuug. Toch lukt het me één keer de dans te ontspringen. De enige mogelijkheid daartoe is een briefje van mijn ouders. Maar hoe kom ik daaraan? Ik bedenk een ingenieus plan. In mijn poppenklas ligt de redding voor deze martelarij besloten. Aan mijn vader vertel ik dat één van mijn poppen, ze heet

‘toevallig’ Anja, een briefje nodig heeft voor de schooltandarts om geldig afwezig te kunnen zijn. Zal papa erin